

Asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeuden vahvistamisen seurantaryhmä

Asettaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö on tänään asettanut asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeuden vahvistamisen seurantaryhmän toiselle toimikaudelle.

Toinen toimikausi

1.8.2024–31.12.2027

Tausta

Hallitusohjelma

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan jatketaan asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeuslainsäädäntötyötä, jonka tavoitteena on tukea ja vahvistaa itsemääräämisoikeutta ja varmistaa, että ihmisten perusoikeudet toteutuvat, kuitenkin siten, että asiakkaan turvallisuus ja yksilöllinen tarve voidaan huomioida kaikissa tilanteissa. Lainsäädäntöä kehitetään oikeudellisessa tärkeys- ja kiireellisyysjärjestyksessä (2.4 Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistaminen).

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies sekä kansainväliset sopimusvalvontaelimet ovat toistuvasti kiinnittäneet huomiota kattavan itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja rajoitustoimenpiteiden käytön edellytyksiä sosiaali- ja terveydenhuollossa koskevan lainsäädännön puutteeseen. Itsemääräämisoikeuden vahvistamista koskevaa lainsäädäntöä on valmisteltu usealla hallituskaudella, mutta hankkeet ovat kaatuneet (2014 ja 2018). Valmisteluvetka on huomattava, mistä johtuen hanke on vaikeistettava ja lainsäädäntöä on valmisteltava oikeudellisessa tärkeys- ja kiireellisyysjärjestyksessä. Oikeudellista tärkeys- ja kiireellisyysjärjestystä arvioitaessa on otettava huomioon etenkin se, että tällä hetkellä määrätyissä palveluissa asiakkaita ja potilaita rajoitetaan ilman, että se perustuu lakiin.

Asiakkaiden ja potilaiden oikeuksien vahvistaminen on jatkuva prosessi, jossa keskiössä on asiakkaan ja potilaan osallisuus ja oikeussuoja omassa asiassaan. Asiakkaan ja potilaan asemaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen piirissä voidaan parantaa eri keinoin; osin lainsäädännöllä osin eri tavoin toteutettavien toimintatapamuutoksien.

Tavoitteet

Uudistuksen tavoitteena on muuttaa lainsäädäntöä niin, että asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeus toteutuu mahdollisimman täysimääräisesti. Samalla tulee jatkuvasti kehittää toimintatapoja, jotta asiakkaan ja potilaan osallisuus lisääntyy ja rajoitustoimenpiteiden käyttö vähenee, sekä vakiinnuttaa hyviä käytäntöjä osaksi päivittäistä asiakas- ja potilastyötä.

Tiekartta asiakkaiden ja potilaiden oikeuksien vahvistamiseksi

Uudistuksen tueksi on laadittu päivitettävä asiakkaan ja potilaan oikeuksien vahvistamista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa viitoittava tiekartta, jonka mukaisesti lainsäädäntöä ja toimintatapoja kehitetään.

Lainsäädännön uudistamista ja toimintatapojen kehittämistä on tarkoitus tehdä pitkäjänteisesti useamman hallituskauden yli.

Tehtävät

Seurantaryhmän tehtävänä on:

- 1) edistää, seurata ja tukea asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeuden vahvistamista koskevaa työskentelyä ml. lainsäädännön valmistelua,
- 2) osallistua vaihtoehtojen ja ehdotusten sekä niiden vaikutusten arviointiin, sekä
- 3) tuottaa asiantuntijatietoa ja -näkömymiä valmistelun tueksi.

Organisointi

Puheenjohtaja:

Jaska Siikavirta, johtaja, sosiaali- ja terveysministeriö

Varapuheenjohtaja:

Taru Koivisto, johtaja, sosiaali- ja terveysministeriö

- Aluehallintovirastot

Jäsen: lakimies Heli Kajava, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Varajäsen: ylitarkastaja Satu Syrjälä, Itä-Suomen aluehallintovirasto

- HUS-yhtymä

Jäsen: hankejohtaja Teppo Heikkilä

Varajäsen: lapset ja nuoret –toimialan hallinnollinen ylilääkäri Päivi Miettinen

- Helsingin kaupunki

Jäsen: vammaispalvelujen asiantuntija Anu Purhonen

Varajäsen: vammaisten sosiaaliryhmän päällikkö Tove Nygård-Alanne

- Huoltajasätiö

Jäsen: Päijät-Hämeen hyvinvointialueen perhe- ja sosiaalipalvelujen tulosaluejohtaja Pirkko Valtanen

- Hyvinvointiala HALI ry

Jäsen: laatujohtaja Riikka Haahtela

- Ikäinstituutti

Jäsen: johtaja Sirkkaliisa Heimonen

- Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Jäsen: juristi Tanja Salisma
Varajäsen: Kehitysvammaliitto ry:n toiminnanjohtaja Susanna Hintsala

•Koulutetut kokemusasiantuntijat KoKoA ry
Jäsen: koulutettu kokemusasiantuntija ja kouluttaja Riikka Nieminen
Varajäsen: koulutettu kokemusasiantuntija Heikki Sipponen

•Kuluttajaliitto
Jäsen: juristi Julia Lumijärvi
Jäsen: pääsihteeri Juha Beurling-Pomoell

•Kärkullan kuntayhtymä
Jäsen: johtava sosiaaliterapeutti Malin Haapanen
Varajäsen: johtava psykologi Anita Norrdahl

•Lapsiasiavaltuutetun toimisto
Jäsen: juristi Merike Helander

•Lastensuojelun Keskusliitto
Jäsen: Pentti Arajärvi

•Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Jäsen: johtava asiantuntija Esa Iivonen

•Mielenterveyden keskusliitto
Jäsen: sosiaaliturvan asiantuntija Riikka Mettälä
Varajäsen: juristi Oskari Korhonen

•Muistiliitto ry
Jäsen: juristi Sari Elomaa
Varajäsen: kehittämisspäällikkö Minna Teiska

•Oikeusministeriö
Jäsen: lainsäädäntöneuvos Yrsa Nyman
Varajäsen: lainsäädäntöneuvos Lauri Koskentausta

•Omaishoitajaliitto ry
Jäsen: kehittämisspäällikkö Kaisa Parviainen
Varajäsen: Oikeudellinen asiantuntija Elias Vartio

•Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
Jäsen: ryhmäpäällikkö Kirsi Liukkonen
Varajäsen: ryhmäpäällikkö Mervi Koivuniemi

•Sosiaali- ja terveysministeriö
Jäsen: hallitusneuvos Maija Iles

- Sosiaalialan osaamiskeskukset
Jäsen: johtaja Sointu Möller
Varajäsen: sosiaali- ja potilasasiavastaava Pirkko Haikara
- Sosiaaliasiamiehet ry
Jäsen: sosiaali- ja potilasasiavastaava Taija Mehtonen
- SOSTE ry
Jäsen: juristi Henrik Gustafsson, Invalidiliitto
Varajäsen: Kaarina Tamminiemi
- Hyvil Oy
Jäsen: johtava juristi Sami Uotinen
Varajäsen: juristi Annika Korpela
- Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry
Jäsen: asiantuntija Sari Ilonummi
Varajäsen: juristi Outi Perkiömäki
- Suomen Lääkäriliitto
Jäsen: terveystieteiden asiantuntija Mervi Kattelus
- Suomen Potilasasiamiehet ry
Jäsen: Hanna Sykkö
- Talentia
Jäsen: erityisasiantuntija Jaana Manssila
Varajäsen: erityisasiantuntija Alpo Heikkinen
- Tehy ry
Jäsen: työvoimapolitiikan asiantuntija Mervi Flinkman
Varajäsen: ammatillisen edunvalvonnan päällikkö Petra Marjamaa
- Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL
Jäsen: lakimies Maija Voutilainen
Varajäsen: johtava asiantuntija Teija Hammar
- Valtion mielisairaalat
Jäsen: johtava lääkäri Pirjo Takala, Vanhan Vaasan sairaala
Varajäsen: johtava ylihoitaja Aila Vokkolainen, Niuvanniemen sairaala
- Vammaisfoorumi ry
Jäsen: lakimies Marica Nordman
Varajäsen: lakimies Mika Välimaa
- Vanhustyön keskusliitto ry
Jäsen: järjestöjohtaja Eva Korkiamäki

Varajäsen: toiminnanjohtaja Anni Lausvaara

•Vanhusasiavaltuutetun toimisto

Jäsen: erityisasiantuntija Marjut Vuorela

Varajäsen: erityisasiantuntija Päivi Ahosola

Pysyvät asiantuntijat:

•Ihmisoikeuskeskus

Jäsen: asiantuntija Sanna Ahola

Varajäsen: asiantuntija Mikko Joronen

•Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE

ETENE:n jäsen Lauri Kuosmanen

•Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE

VANE:n pääsihteeri Merja Heikkonen

Asiantuntijasihteerit:

Karin Viitanen, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Maija Miettinen, neuvotteleva virkamies, pääsihteeri (ETENE), sosiaali- ja terveysministeriö

Ryhmän työn tueksi voidaan tarvittaessa perustaa alatyöryhmiä, jaostoja tai verkostoja, joihin voi kuulua myös muita kuin seurantaryhmän jäseniä tai asiantuntijoita, ja ryhmä voi kuulla tarpeelliseksi katsomiaan muita asiantuntijoita. Seurantaryhmän kokoonpanoa voidaan tarvittaessa täydentää.

Seurantaryhmän nimeämispyyntönsä on pyydetty huomioimaan naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) säännökset toimielimen kokoonpanossa. Seurantaryhmän kokoonpano ei täytä naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 4 a §:ssä säädettyä vaatimusta, jonka mukaan valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä tulee olla vähintään 40 prosenttia sekä naisia että miehiä. Kaikilla seurantaryhmässä edustettuina olevilla tahoilla ei ollut seurantaryhmän tehtävät huomioiden esittää toimeksiannon alaan perehtyneitä sekä mies- että naisehdokkaita, minkä vuoksi kiintiövaatimuksesta poikkeamiselle on lainkohdassa tarkoitettu erityinen syy.

Kustannukset

Seurantaryhmä työskentelee virka-aikana ilman erillistä korvausta. Seurantaryhmän menot maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön talousarvion momentilta 33.01.01.01.

Sosiaali- ja terveysministeri

Kaisa Juuso

Esittelijä

Hallitussihteeri Sonja Jantunen

JAKELU Päätöksessä mainitut

TIEDOKSI

STM ministerit
STM osastot
Aluehallintovirastot
HUS-yhtymä
Helsingin kaupunki
Huoltajasäätiö
Hyvinvointiala HALI ry
Ihmisoikeuskeskus
Ikäinstituutti
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
Koulutetut kokemusasiantuntijat KoKo ry
Kuluttajaliitto
Kärkullan kuntayhtymä
Lapsiasiavaltuutetun toimisto
Lastensuojelun Keskusliitto
Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Mielenterveyden keskusliitto
Muistiliitto ry
Oikeusministeriö
Omaishoitajaliitto ry
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
Sosiaalialan osaamiskeskukset
Sosiaaliasiamiehet ry
SOSTE ry
Hyvil Oy
Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry
Suomen Lääkäriliitto
Suomen Potilasasiamiehet ry
Talentia
Tehy ry
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL
Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE
Valtion mielisairaalat
Vammaisfoorumi
Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE
Vanhustyön keskusliitto ry
Vanhusasiavaltuutetun toimisto

VN/12751/2023-STM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: